

ПРОКУРОРСЬКИЙ НАГЛЯД ЗА ЗДІЙСНЕННЯМ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ В СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИКІВ: ПОНЯТТЯ, ПРЕДМЕТ, МЕТА ТА ВИДИ

Шевчук О. М.

*кандидат юридичних наук,
асистент кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності*

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
радник голови Державної служби України з контролю за наркотиками
м. Харків, Україна*

Розбудова в Україні правової держави потребує не тільки змін в законодавстві, але й вирішення іншого, не менш важливого завдання – забезпечення дієвості законів, їх належної реалізації прокурорського нагляду за здійсненням державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Діяльність прокуратури щодо нагляду за додержанням і застосуванням законів досить багатогранна. Основні її напрями передбачено чинним законодавством і наказами Генерального прокурора України, спрямованими на забезпечення його реалізації. Серед напрямів роботи прокуратури, що стосуються й нагляду за здійсненням державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. В Основному Законі України законодавчо закріплені норми щодо забезпечення верховенства права, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян у державному управлінні, усіх сферах суспільного життя, в тому числі в сфері охорони здоров'я [1].

Ми приєднуємося до точки зору тих учених, які вважають, що наглядові функції з боку держави залишаються тільки за прокуратурою, яка, як відомо, не має права втручатися в оперативну діяльність піднаглядних їй органів або посадових осіб цих органів та не може самостійно притягувати винних до правової відповідальності. Інші органи, незважаючи на їх назву, здійснюють контроль (повний, або зрізаний (неповний), а негляд.

Єдиної точки зору на поняття «нагляду» за додержанням і застосуванням законів немає. Для дослідження терміну «нагляд», доцільно розглянути його з наукового погляду. Так, з точки зору Х. П. Ярмакі нагляд – це сукупність безперервних дій зі спостереження за додержанням законності у відповідних суспільних відносинах, які здійснюються компетентним на те органом із застосуванням наданих йому законом (підзаконним нормативним актом) повноважень і спрямовані на попередження, виявлення і припинення порушень, а також притягнення порушників до відповідальності, однак без втручання в оперативну та господарську діяльність піднаглядних об'єктів [2, с. 10–11]. В. В. Шемчук, стверджує, що нагляд органів прокуратури є універсальною юридичною гарантією забезпечення прав і свобод громадян в усіх сферах суспільного життя, а діяльність цієї важливої державної інституції була і залишається одним із найбільш вагомих чинників підтримання режиму законності та правопорядку, підвищення правової захищеності громадян у їхніх стосунках з іншими державни-

ми органами, посадовими та службовими особами [3]. На думку Л. Грицаєнко прокурорський нагляд має універсальний характер, адже він охоплює сфери діяльності, які врегульовані нормами різних галузей права: адміністративного, кримінально-цивільного, процесуального, господарсько-процесуального, кримінально-виконавчого, трудового тощо, тобто він ніби постійно підключений до галузевих механізмів правового регулювання [3, с. 34]. Зазначимо що, слушною є думка В. Т. Нора зі співавторами, які вважають, що сутність прокурорського нагляду за додержанням і правильним застосуванням законів в Україні полягає у здійсненні Генеральним прокурором і підлеглими йому прокурорськими працівниками від імені держави на всій його території специфічної діяльності, спрямованої на вивчення ними інформації про порушення законів, в одержанні й аналізі різноманітних матеріалів, статистичних даних про роботу піднаглядних об'єктів, що можуть містити відомості, які свідчать про необхідність у проведенні перевірок самостійно або із залученням контрольних органів, в оцінці правових актів з позиції їх відповідності законам, а також у застосуванні заходів прокурорського реагування з метою усунення виявлених порушень, скасування незаконних рішень і притягнення винних до встановленої законодавством юридичної відповідальності [5, с. 89]. Погоджуємось з думкою В. М. Гаращука, який зазначає, що нагляд – це юридичний аналіз стану справ щодо додержання законності і дисципліни в суспільстві який здійснюється прокуратурою із голосуванням відповідних наданих їй законодавством але без безпосереднього втручання в оперативну та іншу діяльність юридичної чи посадової особи громадянина [6, с. 45].

Таким чином, прокурорський нагляд за здійсненням державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів розуміють здійснювану прокуратурою України діяльність, спрямовану на вивчення та опрацювання інформації про порушення законів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, організацію та проведення перевірок з метою своєчасного виявлення та усунення таких порушень, відновлення порушених прав фізичних і юридичних осіб та інтересів держави, скасування незаконних рішень та притягнення винних осіб до встановленої законодавством юридичної відповідальності. Даний вид нагляду є невід'ємною частиною нагляду за додержанням законів про охорону здоров'я.

Здійснення прокурорського нагляду за здійсненням державного контролю за обігом наркотичних засобів психотропних речовин і прекурсорів умовно можна поділити на два види: а) нагляд за додержанням законів та б) нагляд за їх правильним застосуванням. Прокуратура здійснює нагляд як а) за діяльністю органів уповноважених на здійснення контролю у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та і б) за діяльністю господарюючих суб'єктів, які цей обіг здійснюють.

Контроль у сфері обігу наркотиків покладено на ДСКН України, МОЗ України, МВС України, СБ України, ДФС України та інші органи у межах їх повноважень» [7].

Предметом прокурорського нагляду за здійсненням державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів є чинне законодавство у цій сфері за виконанням та застосуванням якого прокурор

здійснює нагляд, а також відповідність актів, що видається всіма органами, підприємствами, організаціями та посадовими особами, його вимогам при забезпеченні державного контролю в сфері обігу наркотиків.

Метою нагляду за здійсненням державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів є утвердження верховенству закону, зміцнення правопорядку в державі.

Основним завданням прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів за здійсненням державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів вважати захист від неправомірних посягань гарантованих Конституцією та законами України прав і свобод людини та громадянина, державних та суспільних інтересів [8].

Основною формою прокурорського нагляду в досліджуваній сфері є перевірки. Зазначимо, що перевірка – спосіб здійснення нагляду за додержанням і застосуванням законів, який з моменту прийняття постанови про проведення перевірки надає право на вчинення дій, зазначених у пунктах 3, 4, 5 частини 1 ст. 20 Закону України «Про прокуратуру» [9].

Перевірка виконання законів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів – це сукупність дій прокурора, спрямованих на встановлення порушень закону, причин цих порушень та умов, що їм сприяють, з метою вжиття заходів до їх усунення, відновлення порушених прав і притягнення винних до відповідальності.

За наслідками перевірок обов'язково надавати оцінку законності діяльності органів державного нагляду, уповноважених на захист прав і свобод людини і громадянина та інтересів держави. З цією метою, за необхідності, перевірки проводити безпосередньо на підпорядкованих і підконтрольних їм об'єктах.

В загальному виді перевірка складається з таких елементів як підготовка до перевірки; проведення перевірки; правова оцінка її наслідків та їх реалізація. Дані елементи характерні і для прокурорських перевірок в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів [10].

Література:

1. Конституція України від 28.06. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Ярмачі Х. П. Адміністративно-наглядова діяльність міліції в Україні: автореф. дис... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Х. П. Ярмачі. – Х., 2007. – 19 с.
3. Шемчук В. В. Нагляд органів прокуратури в системі гарантій забезпечення прав і свобод громадян [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2007-3/07svvisg.pdf>.
4. Грицаєнко Л. Державний контроль і прокурорський нагляд сутність і співвідношення / Л. Грицаєнко // Вісн. нац. акад. прокур. України. – 2012. – № 2. – С. 34–38.
5. Прокурорський нагляд в Україні [Текст]: курс лекцій для студентів юридичних вищих навчальних закладів за ред. проф. В. Т. Нора. – Львів : Тріада плюс, 2002. – 280 с.
6. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15. 02. 1995 р., № 60/95-ВР // ВВР. – 1995. – № 10. – Ст. 60.

7. Гарашук В. М. Контроль та нагляд у державному управлінні : моногр. / В. М. Гарашук // Х.: Фоліо. – 2002. – 176 с.

8. Про організацію прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів: Наказ ГПУ від 07.11.2012 р. № 3 гн // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?code=v_003900-12.

9. Про прокуратуру: Закон України від 05.11.1991р. № 1789-ХІІ // Відом. Верх. Ради України. –1991.–№ 53. – Ст. 793.

10. Організація прокурорських перевірок з питань додержання законів щодо обігу наркотичних засобів психотропних речовин їх аналогів і прекурсорів : метод. реком. / Ген. прокуратура України; Нац. академія прокуратури України. – К. – 2011. – 25 с.

МЕХАНІЗМ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ, БОРЖНИКАМИ ЗА ЯКИМИ Є СУБ'ЄКТИ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

Яремак З. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри судочинства*

*Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

26 січня 2012 р. Парламентською асамблеєю Ради Європи було прийнято Резолюцію 1862 (2012) «Функціонування демократичних інституцій в Україні» в якій йдеться про те, що «...більше ніж половина рішень, винесених Європейським судом з прав людини у справах проти України, стосуються питання тривалого невиконання остаточних судових рішень, відповідальність за які несуть органи влади України... Ця проблема постійно нагадує про себе, породжуючи порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, які найчастіше виявляє Суд у справах проти України» [1].

Встановлений діючим законодавством порядок виконання судових рішень, боржниками за якими виступає держава, на сьогодні має певну специфіку. Мова йде про нормативно-правову основу регулювання цього питання та про суб'єктів, уповноважених на виконання даної категорії судових рішень. Зокрема, ч. 2 ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження» [2] передбачено особливості виконання рішень про стягнення коштів з державних органів, державного та місцевих бюджетів або бюджетних установ. Законом України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» [3] (набрав чинності 1.01.2013 р.) встановлено, що функції щодо виконання рішень суду про стягнення коштів, боржниками за якими є державний орган, покладено на центральний орган виконавчої влади, який здійснює державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів. Однак реалізація цього закону стала можливою тільки після внесення змін до Порядку виконання рішень про